

VII Simposi Internacional de la revista *Estudis Escènics* 2025

La societat fa l'espectacle

Arts escèniques, comunitats i drets culturals

en col·laboració amb IT Acció Social i el postgrau en Arts Escèniques i Acció Social

Institut del Teatre de Barcelona, 8 i 9 d'octubre de 2025

El concepte d'*acció social* es presenta, als ulls de la comunitat artística, tan atractiu com problemàtic: què vol dir, exactament, *acció social*? Podem realment parlar d'*acció social* dins d'un context artístic? No seria més correcte parlar de *transformació social*, o de *pràctiques d'inclusió, diversitat i accessibilitat amb perspectiva de drets culturals*? L'*acció social*, en ser *acció*, implica una sèrie de pràctiques que precisament qüestionen la nostra forma de viure la quotidianitat; pràctiques que requereixen dedicació i compromís, que operen de manera contundent, que tenen una incidència visible i tangible sobre les vides humanes. Podríem dir el mateix de les arts escèniques? Si bé és cert que qualsevol forma artística que es mostra públicament i, per tant, genera un diàleg amb el públic i la societat és per si mateixa una art política, com en comprovem la incidència efectiva en el sector social i com en valorem la postura ètica?

Conscients de la importància de les paraules i de la labilitat del llenguatge, quan abordem temàtiques tan complexes no podem deixar de ser crítics també amb la terminologia que emprem i darrere de la qual sovint ens defensem. Si fem servir el concepte d'*acció social* per connotar una àrea transversal i un postgrau de l'Institut del Teatre, cal assumir com de problemàtica pot ser aquesta definició.

En aquest simposi volem preguntar-nos de quina manera legitimem l'ús de les arts escèniques en determinades dinàmiques comunitàries que apunten a la inclusió. Per una banda, intuïm que les arts escèniques poden ser una eina poderosa per treballar

en contextos no artístics; per l'altra, cal posar en relleu els beneficis d'aquesta intersecció: comprometre's amb la societat afecta la pràctica artística i li permet obrir altres mirades, nous punts de vista, engegar un relleu generacional... I, sobretot, obliga l'art —i les arts escèniques, en el nostre cas— a tenir ben present quins són els objectius.

Un any més, el simposi proposa obrir un espai comunitari de reflexió i diàleg, amb la finalitat de traçar línies teòriques i imaginar possibles horitzons futurs, en aquesta ocasió a partir de quatre eixos que dialoguen i s'interroguen mútuament: drets culturals i accessibilitat; acció comunitària i mediació en els ensenyaments artístics superiors; arts escèniques aplicades; aportacions estètiques de les pràctiques comunitàries.

Eixos temàtics

Drets culturals i accessibilitat

Segons la darrera enquesta de consum cultural per renda familiar, elaborada per l'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya, només un 9,6 % d'habitants de Catalunya amb el tram de renda més baix poden gaudir de la cultura i accedir a les activitats culturals. Al nou avantprojecte de llei per garantir els drets culturals que prepara la Generalitat de Catalunya es pot llegir: «L'article 27 de la Declaració Universal dels Drets Humans estableix la primera garantia universal dels drets culturals. Per garantir aquest dret, el Sistema Cultural de Catalunya (...) ha de promoure la diversitat de les expressions culturals presents a Catalunya en l'oferta (...)». Llavors, què són exactament els *drets culturals*? Quan i per què es redacten? Quina és la seva operativitat? Com afecten i conformen les identitats culturals presents i futures, individuals i col·lectives? Com ens afecten com a artistes, docents, investigadors; com a responsables d'un projecte artístic, com a institució dedicada a les arts escèniques? I d'altra banda, com interaccionen els drets culturals amb l'execució dels plans d'accessibilitat impulsats per les diferents administracions? Com es garanteixen les condicions d'accessibilitat suficients en la comunicació, perquè,

progressivament, les persones amb discapacitat física, sensorial o intel·lectual puguin gaudir, comprendre i participar en les arts i la cultura?

Acció comunitària i mediació en els ensenyaments artístics superiors

El disseny d'una cartografia que reflecteixi l'estat de la qüestió de la formació en mediació artística en els estudis de grau i de postgrau ha de permetre detectar les singularitats i, alhora, desxifrar-ne el comú denominador. Visualitzar l'acció comunitària com a eix transversal en els ensenyaments artístics superiors implica la implementació de noves metodologies docents, com ara l'aprenentatge servei (APS); així com, també, nous continguts curriculars. D'aquesta manera, podem eixamplar la mirada sobre els diferents perfils professionals i entendre que tant l'acció social i comunitària, com la mediació artística, més enllà d'una resposta a una necessitat social, són també una oportunitat d'inserció laboral. Cal, però, una perspectiva multidisciplinària per formar artistes-educadors amb competències en els àmbits i sabers diversos que aquestes pràctiques artísticocomunitàries exigeixen.

Arts escèniques aplicades

El concepte d'*arts escèniques aplicades* procedeix de les expressions anglosaxones *applied theatre*, *applied drama* o *applied dance* i defineix pràctiques escèniques diverses que s'utilitzen en contextos no artístics (centres penitenciaris, hospitals, cases de cultura, centres socioculturals, educatius, etcètera) amb finalitat preferentment social, educadora, terapèutica, integradora i transformadora. Estaríem parlant, doncs, de projectes que no es concreten en el camp de l'art però que empren eines i procediments de les arts escèniques per impulsar i facilitar processos de benestar, cura i millora de la qualitat de vida. Es legitima així el valor de les arts escèniques en relació amb diferents contextos i es posen en valor els sabers artístics en relació amb el camp social, educatiu i comunitari.

Aportacions estètiques de les pràctiques comunitàries

Les pràctiques artístiques que s'ubiquen en un context comunitari, o que comporten una dimensió social, sovint fan ús de material biogràfic d'ordre testimonial, històries de vida, documents vinculats a diferents arxius, àlbums familiars i altres eines pròpies del teatre document. Tanmateix, la seva escenificació no es necessàriament realista, i val la pena observar les experimentacions estètiques que aquestes pràctiques han dut a l'escena, i de quina manera han alterat conceptes clau com el de bellesa, cànon o èxit. Així mateix, ens interessa reflexionar sobre les dinàmiques que es generen quan l'artista i/o productor activa processos comunitaris o col·laboratius en els diferents entorns artístics. Es detecta, de fet, que les pràctiques artístiques comunitàries afecten positivament els contextos de creació artística professional fent-los més porosos, diversos i inclusius, i generant noves gramàtiques, noves escenes i noves narratives.

El VII Simposi Internacional de la revista *Estudis Escènics*, que tindrà lloc a l'Institut del Teatre de Barcelona els dies 8 i 9 d'octubre de 2025, obre la seva convocatòria de comunicacions.

Les propostes de comunicació (d'uns 15' - 20') poden versar sobre qualsevol dels quatre eixos de debat del simposi i es poden presentar (en llengua catalana, castellana o anglesa) fins al dia 15 de maig de 2025 mitjançant el següent formulari en línia:

<https://forms.office.com/e/uE7xShM3Nt>

Les propostes seleccionades es presentaran en forma de ponència o comunicació durant el simposi i es publicaran al número 51 d'*Estudis Escènics* (2026). També hi ha la possibilitat que algunes se seleccionin només per a publicació.

Totes les persones seleccionades es comprometen a presentar la seva contribució en forma d'article abans de la data de celebració del simposi, seguint les instruccions que rebran un cop feta la selecció. En tractar-se d'una revista indexada, els articles hauran de superar una doble avaluació cega. Tots els articles es publicaran també traduïts a

l'anglès (els originals que es rebin en anglès es traduiran al català) i el simposi comptarà amb una traducció simultània a la llengua de signes catalana. Tothom qui es postuli a la convocatòria rebrà resposta.